Alice Voinescu în dialog cu Dumnezeu

Mariana CRĂCIUN

The paper intends to define and analyze Alice Voinescu's religious life and work, her strong believes in life being filtered by the divine word/ Christian laws. Having the misfortune of living in a tormented world (the period after the Second World War and that of the communist dictatorship) Alice Voinescu found a way of surviving by escaping in her interior world. Her hardships became her joys, she knew how to give meaning to every sad moment of her life by means of Christian guidance. Some critics portrayed her as a mystic feminine figure having a strong aura of holiness, but she never considered her as such, although she kept a permanent dialogue with God (in her Journal, even in her philosophical considerations).

Se poate greu rezuma traiectul profesional al Alicei Voinescu, personalitate culturală de mare fineţe şi cu un destin ales. Deşi considerată „unul dintre cei mai de seamă specialişti pe care i-a avut cultura românească a primei jumătăţi de secol" (Dan Grigorescu) norul comunismului a împiedicat răspîndirea şi cunoaşterea operei scriitoarei, lucrările sale fiind „date la topit" (*Eschil*) sau modificate pînă la renunţarea autoarei înseşi de a mai publica. Astfel, cu excepţia celor trei lucrări, *Montaigne*, *Aspecte din teatrul contemporan* şi *Eschil,* restul operei sale va fi publicat postum, prima lucrare abia în 1983.

Opera Alicei Voinescu însumează mai multe direcţii: *carieră didactică* (titulară a catedrei de estetică şi literatură dramatică), *conferinţele şi implicările Alicei Voinescu în psihologie*, în *problemele sociale* ale unei societăţi în declin (*Contribution dans la Psychologie de l'Assistance Sociale en Roumanie*, *Gînduri pentru viaţă*), *consideraţiile filosofice* (*Hermann Cohen – Un Platon modern*, *Kant şi Şcoala de la Marburg, Scepticismul francez*), *militantă a feminismului românesc* (*Umanismul feminin*), *creaţia literară* (*Întîlnire cu eroii tragici*, *Scrisori către fiica şi fiul meu*, *Jurnal*, *Scrisori din Costeşti*), *estetica teatrului* (studii ale operelor lui Henrik Ibsen, Frank Wedekind, Bernard Shaw, Luigi Pirandello). O dimensiune-pilon a vieţii sale a fost credinţa reprezentată prin comuniunea permanentă cu Dumnezeu, dialogul iniţiat cu divinul încă din copilărie: „Îmi amintesc de cînd eram fetiţă de 14-15 ani, cînd încă nu mă atinsese durerea vieţii, îmi amintesc de doruri de un «dincolo», de o melancolie, o nemulţumire faţă de bucuriile vîrstei mele. O «*Ahnung*», o «presimţire» a unei alte realităţi pe care o simţeam în jurul meu, nevăzută. Eram poate făcută *să cred*, dar m-a tulburat învăţătura pe care am cerut-o eu, nu mi-a fost impusă. Cred că o nevoie de *a şti* creştea în mine alături de

BDD-A92 © 2010 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 03:14:06 UTC)

aceea de *a crede* (s.a.). Toată viaţa am încercat să le pun de acord. Au fost ani cînd se împăcau în mine, dar la marile încercări, se izbeau, intrau în conflict şi eu în criză. Nu mă simt bine cînd nu cred într-un Dumnezeu personal şi în Christos" (Voinescu, 1997: 646). Sentimentul existenţei unei realităţi paralele asigurate de o lume nevăzută străbate întreg discursul confesiv al autoarei. Alice Voinescu şi-a păstrat la nivel spiritual contactul cu spaţiul din afară, spaţiul nevăzutului, planurile riscînd, odată cu înaintarea în vîrstă, să se suprapună, toţi prietenii decedaţi trăiesc *dincolo*, comunică cu ea prin semne şi prin lumea onirică.

Alice Voinescu a crescut în spaţiul cultural romînesc construindu-şi viaţa pe coordonatele echilibrului interior practicînd o dialectică între materie şi spirit, cunoaştere şi adevăr, simţire şi cugetare. Atît parcursul său cultural-formativ cît şi viaţa sa interioară s-au aflat sub semnul zbuciumului unei vieţi aparent ratate, după înseşi spusele autoarei, dar care se transformă într-o existenţă sublimă prin credinţa în Dumnezeu şi în Om: „omenescul e trecerea veşnic vie, veşnic actuală, veşnic reîncepută de la ceea ce este la ceea ce trebuie să fie – de la realitate la ideal. Omenescul e trecerea neîntreruptă de la conştiinţa care nu bănuieşte şi nu cere încă adevărul, spre conştiinţa care îl posedă" (1 martie 1946).

Credinţa autoarei nu este una sigură, certă, comodă, factor neperturbat şi sursă de echilibru permanent. De multe ori viaţa o încearcă, Dumnezeu o testează pentru a-i permite să mai urce o treaptă de sfinţenie. Suferinţa interioară se transformă în acele momente în crize spirituale, revolta înecînd-o şi dialogul cu Dumnezeu fiind dur şi recalcitrant: „Dumnezeule aspru, implacabil tiran, cum te joci cu noi, biete fiinţe neputincioase![…] nu există cer decît pentru cei puternici. Da, ştiu, blestem, Doamne, pentru că eşti crud şi nepăsător" (Voinescu, 1997: 697).

Caracter extrem de puternic, personalitate complexă, conducător al Asociaţiei Creştine a Femeilor, militantă pentru feminismul romînesc, supravieţuitor şi martor al unor reale tragedii sociale (războaie mondiale, ascensiunea fascismului, revolta legionară, alungarea monarhiei - tînărul rege Mihai, instaurarea regimului comunist, asistarea la deportări, detenţia), Alice Voinescu a ştiut de-a lungul anilor să-şi păstreze integritatea, să rămînă un spirit democrat şi să-şi exprime în permanenţă ideile, credinţele în spiritul obiectivităţii, eticii şi autenticităţii ce au caracterizat-o.

Privind din unghi hermeneutic viaţa Alicei Voinescu putem analiza o fenomenologie a „eşecului", seria de experienţe tragice trăite de aceasta ajutînd-o de fapt să se autodepăşească, să se înconjoare cu o aură de misticism şi să trăiască privilegiul unei *vita contemplativa*. *Femeia* Alice Voinescu, pendulînd între *împlinire* şi *ratare* ca trepte de creştere întru sublim, se desprinde de efemerul lumii brutalizate comuniste şi în ultima parte a vieţii ei îşi proiectează existenţa într-un „dincolo" absolut, esenţializat. Fenomenologia „eşecului" presupune două aspecte: suita de evenimente, fenomene ce au concurat la o direcţie descendentă a destinului Alicei Voinescu şi maniera în care aceasta a reuşit să extragă din acest cumul nefast esenţa fecundă a acestor eşecuri. Ratarea reprezintă un mobil al autodezvoltării, Alice Voinescu schimbîndu-şi viaţa odată cu fenomenul

BDD-A92 © 2010 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 03:14:06 UTC)

hermeneutic al „înţelegerii înţelegerii" vieţii, schimbîndu-şi optica asupra vieţii. Practicînd permanent autocritica severă, Alice îşi defineşte aspru propria conduită: „*Autointoxicare cu principii şi simţăminte străine firii mele. Un fel de Madame Bovary a misticii*" (Voinescu, 1997: 475).

Prin amabilitatea domnului Nicolae Boangiu, secretar literar al Teatrului Naţional „Marin Sorescu" din Craiova, am obţinut manuscrisul piesei de teatru *Alice nu ştie să moară* (autor Gheorghe Truţă), piesă inspirată de *Jurnalul* Alicei Voinescu şi care a fost pusă în scenă în anul 2005. Drama oferă o perspectivă postmodernistă de receptare a omului Alice Voinescu, Gheorghe Truţă practicînd ironia fină în conturarea atît a portretului Alicei cît şi în evidenţierea celor doi poli importanţi între care a pendulat Alice Voinescu de-a lungul vieţii: Stello (iubirea pămînteană) şi îngerul (iubirea divină). Dramaturgul a sintetizat extrem de bine relaţia pe care a avut-o Alice cu Dumnezeu şi plasarea acesteia mai mult în irealitate (*dincolo*) decît în realitatea istorică. Îngerul trimis de creator pentru a o lua pe Alice în ceruri va fi în repetate rînduri refuzat de aceasta. Iubind-o pe Alice, îngerul va rămîne fără aripi pentru a-i permite Alicei să mai rămînă pe pămînt puţin: „Eu n-am trăit, cum am să mor?", „Mi-e greu să plec aşa... Mă simt nepregătită. Dacă privesc în urmă, ce imagine ciudată lasă viaţa mea, îngere. N-o pot părăsi aşa!" (Truţă p. 4).

Pentru fiecare amînare a înălţării la cer, pentru fiecare concesie făcută Alicei, îngerul pierde cîte ceva din trupul său divin:

„ALICE: Dar ţie îţi lipseşte aureola. Vai, Doamne, cum ai permis una ca asta?! Te doare?

ÎNGERUL: Iubirea nu doare. Altfel tot universul ar fi încrîncenat. Numai de un singur lucru îmi e frică, Alice.

ALICE: De care, îngere?

ÎNGERUL: Mi-e teamă ... că voi fi făcut om (înspăimîntat). Orice, numai om, nu! Doamne.. al meu... fă-mă orice vrei, piatră, deal, apă, broască, ac cu gămălie, panou electoral, brişcă sau rulotă, floare sau spin, pantof, stîlp de telegraf... Dar te rog, oricît aş greşi... nu mă face om!" (Truţă p. 15).

În interviurile avute cu Ion Biberi, Alice declară cu acea sinceritate spontană: „Sunt credincioasă, dar nu mistică. Iubesc viaţa pămîntească, realitatea. Sînt convinsă că dacă nu trăeşti adînc toate clipele vieţii tale, faci o lacună în absolut. Eşti responsabil de fiecare moment pe care îl trăeşti. […] Socotesc că există o realitate divină. Cred în Christ, în Sfînta Maria. Sînt o creştină practicantă. Am ajuns la împăcare prin gîndire personală. Am cucerit această treaptă" (Biberi, 1945: 109-110). Trăind între două lumi, Alice realizează că nu a trăit în fapt deloc, atributul ratării însoţind-o în permanenţă.

Înzestrată cu un ascuţit spirit autocritic, visînd şi încercînd perfecţiunea, Alice Voinescu îşi deschide jurnalul printr-o tehnică de confesie inversă, oferind bilanţul vieţii şi înţelepciunea creştină cîştigată:

„Cum nu veţi citi aceste rînduri decît cînd nu voi mai fi eu, pot să-mi permit o sinceritate pe care, oricum aş vrea-o, n-aş putea s-o ajung, ştiind că veţi citi jurnalul

BDD-A92 © 2010 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 03:14:06 UTC)

acesta fiind eu în viaţă. […] Pînă azi nu am făcut, nici gîndit lucruri pe care nu le-aş putea mărturisi, n-am jignit nici legi sociale, nici naturale. L-am mîniat, desigur, pe Dumnezeu – dacă e – prin faptul că n-am ştiut să înţeleg semnul ce-mi făcea prin toate necazurile şi greutăţile ce întîmpinam. Acum ştiu şi simt că de tot ce ţi se întîmplă eşti responsabil şi regret din toată conştiinţa că am putut meschiniza prin furii banale, indignări forţate de formule cărturăreşti, prin dureri factice, fiindcă mi le inoculam cu gîndul că aşa se cuvine să suferi cînd eşti înşelată, minţită, decepţionată etc.! Ce rău îmi pare că am trăit aşa cei mai buni ani ai vieţii mele, în care puteam fi numai lumină şi înţelegere îngăduitoare, în care trebuia să radiez în jurul meu viaţă autentică" (Voinescu, 1997: 1-2).

Însă viaţă autentică emană odată cu înaintarea în vîrstă, odată cu suma experienţelor tragice la care va fi supusă (detenţie, domiciliu forţat, demiterea din spaţiul universitar, mizeria financiară etc.). Treptele nenorocirilor pe care le urcă aparţin scării divine, ea înălţîndu-se de fapt sper cer, cîştigînd graţie divină. Este uimitoare capacitatea Alicei Voinescu de a înţelege lumea atît prin prisma ştiinţelor raţionale (logica, psihologia) cît şi prin intermediul celor umaniste (filosofia, estetica, arta). Acestea însă nu dobîndesc valoare reală dacă nu sînt trecute prin filtrul credinţei, prin filonul său religios, ortodoxia reprezentînd chintesenţa sistemului său de viaţă.

Citind jurnalul Alicei Voinescu rămîi surprins de validitatea demonstrată a fiecărei consideraţii religioase, ea nu îşi impune sau îţi impune nimic din credinţa sa, ea doar oferă argumente, sau, în momente de cumpănă a vieţii, le caută.

„Tot mai mult înţeleg dogma Graţiei, prin intermediul lui Iisus. […] *Crezînd*, omul se tămăduieşte de insuficienţa cugetării sale, o corectează prin actul de credinţă care e împlinire şi afirmare a unui Adevăr definitiv, intangibil dar real. Tot mai mult înţeleg că numai adevărata creştinare ne poate tămădui de pieire. *Oameni liberi*, deci oameni, am întîlnit numai printre creştinii care *iubesc* (s.a.) pe Dumnezeu" (Voinescu, 1997: 197).

Există o permanentă luptă în sufletul Alicei Voinescu la nivelul propriei religiozităţi. Nu neagă niciun moment existenţa divină, nu o contestă însă pare că o testează, o provoacă la dialog. Nu are atitudinea pasivă a credinciosului care se supune tacit dictonului *Crede şi nu cerceta*, ci ea devine partener de discuţie cu Dumnezeu, induce un raport de egalitate. Să nu înţelegem prin acest raport o egalitate a puterii, nu, e doar o plasare a actanţilor pe acelaşi cod al comunicării. „Nu «Crede şi nu cerceta»; poţi cerceta, *trebuie cercetat* (s.a.) tot ce priveşte natura, societatea etc. Dar nu cerceta «pentru că îţi trimite Dumnezeu o încercare». Nu discuta cu Dumnezeu, iată ce înţeleg prin porunca aceasta. Completă predanie, acceptarea vieţii, nu exclude cea mai vie curiozitate în lumea fenomenelor. Mi s-a luminat un punct nou" (Voinescu, 1997: 154). Sau „Am gîndit: Dumnezeu *este* un plan. M-au năpădit scrupule. Oare nu fac schismă? Oare nu e o concesie făcută din punct de vedere ştiinţific? Dar ştiinţa nu e şi ea drum spre Dumnezeu? Poate că e drum, şi Dumnezeu *este* dincolo de drum. Nu înţeleg. Accept supunerea faţă de ce

BDD-A92 © 2010 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 03:14:06 UTC)

nu înţeleg. Dar nu ca obscurantism, nu ca pasivitate, *ci ca veşnică căutare* (s. a.). Caut intim ce poate da ipoteza lui Dumnezeu" (Voinescu, 1997: 90).

Sînt nenumărate pasajele confesive ale autoarei în care Dumnezeu apare în postura unui receptor fin, empatic: „Fie voia Ta, Doamne! Îl simt pe Dumnezeu acum, îmi revine credinţa, dar pe un alt plan, cu totul altul decît înainte. Este «Dumnezeul meu al puterii». Este Energia imensă avînd o personalitate! Mă atrage către El ca pentru a-mi dezvălui o taină. Ştiu că nu e o înfruntare. Nu este orgoliu. Dar nu mai este Dumnezeul Dragostei, în care credeam, nici acela al copilăriei mele, nici unul indiferent, este Eul meu virtual, adică sînt legată de El, evoluez prin El, mă hrănesc din El. nu e limpede, este un sens care mă luminează în tot ce fac. Doamne! Doamne! Mulţumesc!" (Voinescu, 1997: 48). „Doamne, lasă-mă să Te caut şi să Te găsesc liberă, prin harul Tău, nu prin voinţa mea. Îţi mulţumesc pentru tot. Călăuzeşte-i pe ceilalţi pe căile Tale, dă-mi înţelegere şi fă-mă să consimt fără rezerve" (Voinescu, 1997: 107).

Discuţiile cu Dumnezeu însă iau deseori şi forma reproşului sau a atitudinii resemnate: „Ajută-mă să nu urăsc, nici să mă încăpăţînez, nici să cedez din slăbiciune şi lipsă de rezistenţă. Mă ofer Ţie să fiu instrument pentru ce vrei Tu. Simt că-mi vei cere lucruri grele, că dacă mă liberezi de chinurile unei căsnicii atît de agitate, e ca să mă întrebuinţezi aiurea. Parcă îmi e teamă, parcă aş continua să sufăr în intimitatea unei case mici, decît să mă expun vînturilor din afară. Dar cum vrei Tu, Doamne!" (Voinescu, 1997: 99) sau „Biserica cere să te detaşezi de oameni pentru a te dărui lui Dumnezeu. Eu nu sînt încă la o a doua etapă: m-am depărtat de oameni, m-am apropiat de alţi oameni, singuratici – nu mi-e dor de Dumnezeu! Şi totuşi nu-l pot nega. Îl simt şi pe el ca pe mine, în nesfîrşită dimensiune! E «dincolo». Şi îmi pare că cei care vor să şi-l facă al lor, cei care-l tot reclamă pe Iisus pentru ei personal, pentru mîntuirea individuală văzută de El, mi se par nişte copii mari, egoişti" (Voinescu, 1997: 13).

Uneori sentimentul unui dogmatism moştenit, al unei existenţe suprimate de elanul trăirilor autentice, efuziunilor sentimentale, se strecoară în sufletul autoarei astfel încît seria gîndurilor contradictorii se instalează (frustrare şi îndoială, resemnare şi revoltă): „sînt numai în aparenţă o sfîntă! Dumnezeul meu sînt cuvintele! Cred în Dumnezeu, dar nu în cel denumit astfel, un altul trage de mine, trebuie să-l recunosc cu voce tare. Eu mărturisesc numai un Dumnezeu moştenit, nu pe cel care se revelează personal! Este aceasta din nou o ispită? Oare te poate ajuta numai supunerea la o religie, dogmatic? Numai ea te poate izbăvi? Simt că în mine vrea să se facă Lumina, dar mi-e frică. Trebuie însă să ieşi în întîmpinarea harului. Eu mă opun. Mă cheamă oare Dumnezeu sau Necuratul? Îmi pare ca şi cum aş fi un strigăt fals" (Voinescu, 1997: 82).

Două sînt instanţele la care se raportează Alice Voinescu de-a lungul vieţii sale: Stello (soţul) şi Dumnezeu. Ei formează un triunghi spiritual, sau, mai bine spus, un cerc hermeneutic al înţelegerii. Cît timp era în viaţă Stello, Alice discută mai mult cu Dumnezeu, plîngîndu-se de mariajul său cu Stello: „Viaţa cu Stello devine imposibilă. Mă întreb, Doamne, ce gînduri ai cu mine!? Ştiu că eu l-am ales, că Tu

BDD-A92 © 2010 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 03:14:06 UTC)

mi-ai pus piedici, dar pentru o biată atracţie fizică, atît de firească unei fete tinere, de ce să plătesc o viaţă întreagă nu numai cu umilinţe, dar cu o reală suferinţă fizică? Nu înţeleg planurile Tale, Doamne! Mă supun, dar fără bucurie. Ştiu că nu asta îmi ceri. Dar Stello m-a degradat pînă şi în aspiraţii, pînă şi în puterea de elan şi de efort" (Voinescu, 1997: 157). În momentul în care Stello trece *dincolo*, rolurile se inversează, acesta devenind confidentul absolut, întruchipare a unei iubiri idealizate şi tragic pierdute prin neînţelegerea ei din timpul vieţii, Dumnezeu trecînd aparent în plan secund. La fiece clipă grea, Alice se întoarce însă plină de căinţă la Dumnezeu: „Linişte. Trăiesc în zbucium dar mă atinge pe din afară. Îţi mulţumesc, Doamne. Ieri m-am îndoit adînc de existenţa Ta. Sentiment de gol total. M-am rugat să nu mă laşi. M-ai ajutat. Mă încearcă tot mai des îndoiala. Am constatat că nu mă linişteşte ea, nici vreun raţionament. Îndată ce mă rog, *malgré tout*, o clipă, parcă răspunde. Pesemne trebuie să-l cucerim zilnic – cu minuta" (Voinescu, 1997: 93). Astfel, *Jurnalul* Alicei este unul în doi: pînă la moartea soţului său, Alice vorbeşte şi se sfătuieşte în permanenţă cu Dumnezeu, îl ceartă şi o ceartă, se zbate între *îndoială şi tăgadă* în spirit arghezian. După moartea lui Stello, Dumnezeu este metamorfozat în persoana soţului, sau, mai bine zis, soţul devine confident şi mediator divin. Toate interogaţiile sînt lansate către decedat, acesta fiind investit din momentul morţii cu o aură divină, devine protectorul Alicei („oare nu faci parte din divin?").

Spirit critic, obiectiv, Alice Voinescu îşi justifică raţional credinţa religioasă, fiecare dicton creştin este analizat, interpretat:

„Singura orientare care nu poate distruge ci construi, care nu dezbină ci uneşte, e credinţa în Dumnezeu şi supunerea oricărei trebi omeneşti voinţei divine. Numai oamenii sînt conduşi de Dumnezeu, ascultători chemării Lui, pot conduce bine naţiunile şi le pot călăuzi pe calea chemării lor. Cui ascultă, Dumnezeu îi vorbeşte. Cine se supune chemării divine, găseşte sensul, deci pacea vieţii. Principiul psihologic: natura umană se poate schimba. Prin urmare, nimeni nu poate decreta despre un om că e incorigibil. Nu sînt oameni buni şi oameni răi, ci oameni conduşi de Dumnezeu şi oameni neconduşi de El" (Voinescu, 1997: 84) sau „Acum înţeleg sensul poruncii: să iubeşti pe Dumnezeu mai presus de orice. E singurul mijloc de salvare din Eul cel mic, meschin, fricos, încătuşat. Dragostea de Dumnezeu e puterea creatoare a duhului, care emancipează pe om de ce *e dat* în actul creator şi afirmativ al tendinţei spre Dumnezeu. *Dragoste* (s. a.) este un cuvînt care prea se confundă cu atracţia erotică. Oricît subliniezi, platonizezi, rămîne urma fizicului" (Voinescu, 1997: 85).

Definiţia creştinismului: „Creştinizarea e o tehnică prin care sufletul cîştigă intensitatea necesară pentru a ieşi din haosul materiei. O dată «născut», el nu poate muri fiindcă i se schimbă calitatea de viaţă şi prin el, care pătrunde toate momentele tale, toate acţiunile, gîndurile, simţirile, adică le dă coloratura lui spirituală specială, omul, drept conştiinţă iese din proporţiile timpului fizic. Timpul psihologic al lui Bergson e variabil de la clipă la eternitate. Acesta e timpul spiritual. Preocuparea de o viaţă după moarte avea două aspecte: 1. prelungirea

BDD-A92 © 2010 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 03:14:06 UTC)

unităţii noastre biologice – şi asta nu o cred, 2. permanenţa actului spiritual, a acestei realităţi nespaţiale şi netemporale – de asta sînt convinsă. Cînd Sf. Pavel spune în *Epistola către Romani*, cap. 8,2: «Căci legea duhului vieţii în Iisus Hristos m-a liberat de legea păcatului şi a morţii» sau 8,6: «Căci cei ce sînt după trup cugetă cele ale trupului, iar cei ce sînt după Duh, cele ale Domnului. Căci dorinţa cărnii este moarte, dar dorinţa Duhului este viaţă şi pace». Înţeleg că «Iisus este Calea, Adevărul şi Viaţa», adică a realizat spiritualitatea pură şi a propus pentru oameni metoda, adică *drumul* (s. a.) spre El, acest fel de a trăi fără spaima de moarte" (Voinescu, 1997: 87).

Vicisitudinile vieţii o frîng odată cu înaintarea în vîrstă şi cu instalarea regimului comunist: „Doamne! Iar m-am răcit de Tine. Te mărturisesc, dar iar nu te trăiesc. Tot mai mult recunosc că Tu ceri completa desfacere de lume, pentru ca mişcarea lăuntrică să se libereze complet şi să se avînte spre Tine. Acum efortul cade. Mă complac prea mult în simţăminte omeneşti. […] Nu mai sînt dinamică, nu mai sînt obosită. Mă îngraş, semn evident că iar sînt pe pămînt" (Voinescu, 1997: 97), însă „Grea e viaţa! Dar cu Tine, Doamne Iisuse Hristoase, se uşurează!" (Voinescu, 1997: 105).

În vremuri de restrişte naţională Alice Voinescu apelează din nou la graţia divină: „Zile grele, definitive, agnostice. Cine nu e cu Tine Hristoase, e contra Ta şi sînt cu Tine chiar cei ce nu cred în Tine dar cred în Evanghelia Ta; iar nu sînt cu Tine cei ce se închină şi cred în putere şi neagă dreptatea. Doamne, e vremea de apoi, cînd se aleg ai Tăi de ai întunericului. Nu permite să-ţi scape vreun romîn, fie-ţi milă de toţi oamenii, îndură-Te de nemernicia noastră a tuturor, *pêle-mêle*, căci am înnebunit cu toţii […] Nu Te pot vedea hitlerist, Doamne!" (Voinescu 1997: 189). Hitler e „biciul lui Dumnezeu, e nenorocitul blestemat în care toate puterile infernale pot lucra asupra Europei întregi. Ar trebui să ne rugăm pentru el, nenorocitul!" (Voinescu, 1997: 195). „Înţeleg ce înseamnă «sfîrşitul lumii», e sfîrşitul omului ca atare, ca fiinţă vie în drum spre o conştiinţă tot mai luminată. Sfîrşitul înseamnă deraierea de pe şina normală care nu atinge idealul, dar care e în direcţia lui" (Voinescu, 1997: 258).

Alice Voinescu defineşte natura umană doar prin raportarea la două condiţii: de *înger* sau de *bestie*, nu există calea de mijloc. Durerea neamului romînesc reverberează în durerea Alicei şi aceasta, la rîndul ei, se revoltă cu ochii spre cer: „Azi dimineaţă am avut o mare discuţie *violentă* cu Dumnezeu. L-am acuzat de nedreptate cu neamul nostru, de colaborare cu cei răi şi nemernici. În fine, am fost foarte îndrăzneaţă, dar cred că aşa îi plăceam. Nu mai vreau să mă supun *orbeşte*. Mă supun fiindcă la urma urmelor am impresia că *tot* (s. a.) El le ştie mai bine pe toate, dar vreau să ştiu şi eu, şi asta nu se poate cînd nu mişti, nu te lupţi cu El. Azi i-am spus verde în faţă o mulţime de nedreptăţi ce face cu bieţii de noi" (Voinescu, 1997: 374). Şi, puţin mai tîrziu: „Cred în Dumnezeu, în altă viaţă. Dacă mă înşel, totul e pierdut. Doamne, nu ne lăsa" (p. 518).

După experienţa închisorii („Puşcăria a fost un examen suprem, sper că nu mă mai aşteaptă altul! L-am trecut foarte mediocru pentru că *nu i-am înţeles sensul*

BDD-A92 © 2010 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 03:14:06 UTC)

decît după ce am scăpat şi mi-am regăsit libertatea. Sînt grozave metodele divine de a ne creşte! M-aş ruga fierbinte să nu mă mai puie la altă învăţătură, de nici un fel. Să mă lase o mediocră" - Voinescu, 1997: 731) şi aflîndu-se în exil la Costeşti, Alice notează în Jurnal: „Iisus cere smerenie, el înţelege să-şi trăiască fiecare nimicnicia în faţa lui Dumnezeu! Cu cît trăieşti mai adînc contrastul, cu atît eşti mai «capabil» de Dumnezeu. A te cutremura de măreţia Lui este a avea simţămîntul ce te înfiinţează ca om şi smerenia atunci devine izvor de măreţie omenească. Acum însă smerenia mea e falsă, e numai dezolare, deziluzie de mine, o nemulţumire faţă de bietul rest inert ce am scos din închisoare. Nu mai cred în mine fiindcă *nu mai cred* (s.a.) în legătura mea cu Creatorul. Eu nu am trăit nici această încercare cum se cuvenea: lucid, brav, acceptînd-o ca atare. Tot timpul în rugăciune ţipam ca copiii mici, în sinea mea, ceream cu patimă să ies din ţarc, zguduiam zăbrelele şi dam din picioare! Am pierdut meritul ce puteam culege […]"(Voinescu, 1997: 636) sau „Simt în mine acum o revoltă contra celui pe care îl numim Dumnezeu. Azi sînt luciferică. Să mă rog. O să încerc, dar inima se revoltă. Şi apoi, Dumnezeu nu poate primi o rugăciune de sclav" (la Costeşti, în domiciliu forţat) (Voinescu, 1997: 661).

Spre sfîrşitul vieţii, declară conclusiv: „Cînd îl simt pe Dumnezeu în mine, totul e bun. Altfel sînt o fiinţă mediocră. *Artist ratat! Gînditor ratat! O femeie supraratată!* Sînt eu vinovată de această stare hibridă? E oare din cauza incapacităţii mele de a mă ruga, adică de a crede intens în spirit? Efortul meu e pînă la urmă tot fizic. Spun «Doamne, Doamne», cu buzele şi cu trupul meu, dar nu pot face legătura între spiritul meu şi Dumnezeu. O singură dată am realizat un slab contact – experienţa crucii. Lucrez asupra mea fără să izbutesc să ies din timp şi să mă desprind de pămînt" (Voinescu, 1997: 672).

Traseul spiritual voinescian este unul sinuos, comuniunea şi ne(com)uniunea cu Dumnezeu fiind faţete ale credinţei sale religioase. Asocierea proprie cu Iov este deplin justificată în confesiunile sale, credinţa pasivă fiind însoţită des cu îndrăzneala răzvrătitului: „Te mărturisesc, dar iar nu Te trăiesc" (Voinescu, 1997: 97).

Bibliografie

Biberi, Ion, 1945, *Alice Voinescu*, în *Lumea de mîine*, Editura Forum, Bucureşti

Truţă, Gheorghe, *Alice nu ştie să moară*, manuscris

Voinescu, Alice, 1997, *Jurnal*, ediţie îngrijită, evocare, tabel biobibliografic şi note de Maria Ana Murnu, prefaţă de Alexandru Paleologu, Editura Albatros, Bucureşti

BDD-A92 © 2010 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 03:14:06 UTC)